

Factsheet Sociale Veiligheid

GEVOELENS VAN SOCIALE (ON)VEILIGHEID DRAGEN BIJ AAN ONGEZONDHEID

Onder sociale (on)veiligheid verstaan wij hier criminaliteit, overlast en onveiligheidsbeleving. Voorbeelden hiervan zijn ordeverstoring, vernielingen, geweldsmisdrijven, berovingen, woninginbraken, diefstal, maar ook niet direct strafbare zaken als rondslingerend afval op straat, hangjongeren en intimiderend gedrag.

In het algemeen wordt een meervoudige relatie gevonden tussen ervaren gezondheid en gevoelens van sociale (on)veiligheid: slechte gezondheid werkt een verhoogd gevoel van kwetsbaarheid in de hand, maar ook kan een gevoel van onveiligheid de mobiliteit verminderen met gezondheidsverlies als gevolg (Van Gernerden, 2006). Als een buurt veiliger aanvoelt dan gaan mensen meer naar buiten, bewegen meer en dit draagt bij aan een betere gezondheid. Een veilige buurt haalt mensen uit een isolement, doordat er meer mogelijkheden zijn om elkaar te ontmoeten. Onveiligheid beperkt mensen dus in hun regie en veerkracht en is op die manier van invloed op gezondheid en welzijn.

Sociale veiligheid wordt door veel variabelen beïnvloed, variabelen die wijk- of buurtspecifiek zijn. Zo kan in de ene wijk drugsoverlast spelen, in de andere de slechte verlichting. Sommige situaties die samenhangen met een sociaal onveilig gevoel zijn lastig aan te pakken. Denk aan rondhangende jongeren of de geuite ontevredenheid met de bevolkingssamenstelling. Een verbetering op het ene vlak (bijvoorbeeld sociale samenhang) kan teniet worden gedaan door een achteruitgang op een ander vlak (zoals de kans op een woninginbraak).

KWETSBARE GROEPEN

Kinderen en oudere ouderen (75+) zijn extra kwetsbaar voor sociale onveiligheid. In een sociaal veilige omgeving kunnen kinderen zich goed ontwikkelen. Vergrijzing vraagt extra inzet op de toegankelijkheid en veiligheid van de openbare ruimte (Cammelbeeck, 2013). Het is daarom van belang een goed beeld te hebben van demografische kenmerken van een wijk of buurt bij de interpretatie van de Quicksan score.

INDICATOR VAN SOCIALE ONVEILIGHEID

De dimensie Veiligheid van de [Leefbaarometer](#) (CBS) is samengesteld uit de indicatoren overlast, ordeverstoringen, vernielingen, geweldsmisdrijven, berovingen en inbraken. Voor het thema sociale veiligheid van de Quicksan Gezonde Leefomgeving kiezen we voor deze deelscore Veiligheid uit de Leefbaarometer. De deelscore geeft aan hoe een gebied scoort ten opzichte van het landelijk gemiddelde.

MEER DATA EN INFORMATIE OVER SOCIALE VEILIGHEID

Buurt(preventie)apps worden steeds populairder en zijn handig om in contact te komen en te blijven met mensen uit je buurt. Preventie-apps zijn vooral gericht op het voorkomen van criminaliteit: opletten en waarschuwen als zich een verdachte situatie voordoet. Andere buurtapps zijn er meer voor de sociale contacten, zoals het sturen van uitnodigingen voor activiteiten in de buurt, of het lenen van spullen. Of er een buurt(preventie)app actief is kan worden nagegaan via <https://www.alerteburen.nl/> of door actief te informeren bij de wijkagent of bewoners.

Op 'Misdad in Kaart' kan worden nagegaan of en waar er de afgelopen drie maanden in de omgeving is ingebroken.

<https://www.politie.nl/mijn-buurt/misdad-in-kaart?geoquery=6835+JM&distance=5.0>

Een aanvullende optie is de [Veiligheidsmonitor](#). Op [CBS StatLine](#) zijn cijfers uit de Veiligheidsmonitor te vinden. Dit is een onderzoek waar veel, maar niet alle gemeenten aan deelnemen. Er komt een rapportcijfer uit dat burgers geven voor de veiligheid in hun buurt. Het lijkt voor de hand te liggen om dit rapportcijfer te gebruiken als indicator voor de quickscan ware het niet dat zowel de individuele als situationele context een belangrijke rol speelt in het rapportcijfer dat bewoners geven. Het rapportcijfer 'reduceert' de complexiteit van sociale (on)veiligheid tot een 'getal' en kan ten onrechte de indruk wekken dat het een objectieve weergave is van de complexe realiteit.

Tot slot: er zijn vaak ook gemeentelijke onderzoeken naar de beleving van de veiligheid in buurten. Voorbeelden hiervan zijn [rapport Leefbaarheid en Veiligheid](#) (Arnhem, 2015) en

<https://www.nijmegen.nl/over-de-gemeente/nijmegen-in-cijfers/stads-en-wijkmonitor/> (Nijmegen, 2016).

GEZONDHEIDSAMBITIE VOOR SOCIALE VEILIGHEID

De gezondheidsambitie is een score van 0,0 tot 0,1 voor de dimensie Veiligheid van de Leefbaarometer. Voor het bepalen van de ambitie is het van belang om te kijken naar lokale omstandigheden.

SCORE BEPALEN

Bekijk de [kaart van de Leefbaarometer](#). Pas bij de kaartinstellingen aan de linkerkant het ruimtelijk schaalniveau aan naar het gewenste niveau ('buurten' of 'wijken'). Klik vervolgens op het gewenste gebied en bekijk de deelscore Veiligheid.

Leefbaarometerscore voor Veiligheid	<-0,2	-0,2- -0,1	-0,1-0,0	0,0-0,1	>0,1
Quickscan score	1	2	3	4	5

MOGELIJKHEDEN EN VOORBEELDEN VOOR GEZONDE INRICHTING

Via de inrichting van de woonomgeving kan sociale veiligheid worden beïnvloed. Hierbij gaat het om een samenhangende aanpak waarbij 'leefbaarheid van de openbare ruimte' en het bevorderen van potentiële, terloopse contacten in de directe leefomgeving centraal staan. Dit kan door de plaatsing van een diversiteit aan voorzieningen, ontmoetingsplekken en looproutes. Zie hiervoor ook de factsheets Bewegingsvriendelijkheid en Voorzieningen.

- Zorg voor voldoende zitgelegenheid, rekening houdend met zon en schaduw.
- Zitmogelijkheden kunnen in het zicht van omwonenden geplaatst worden, om overlast door bijvoorbeeld hangjongeren te voorkomen.
- Betrek bewoners, inclusief jongeren bij de plannen rond de inrichting voor ontmoetingsplekken.
- Zorg voor goede verlichting, met extra verlichting rond specifieke tijden of locaties in de buurt.
- Besteed aandacht aan onderhoud en houd de buurt schoon en opgeruimd.
- Het respecteren van elkaars anonimiteit en een respectvolle omgang is bevorderlijk voor de ervaring van sociale veiligheid. Belangrijke factoren die dit bedreigen zijn lawaai en slechte regulatie van grote(re) aantallen mensen.

MEER INFORMATIE EN LITERATUUR

- Alleman, T.A. et al. Beweging en veiligheid in de wijk (RIVM, 2005)
<http://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/270014001.pdf>
- Cammelbeeck, C. I. 2013. [Greying cities: spatial strategies for residential neighbourhoods to promote active ageing](#). MSc Graduation Thesis, Delft University of Technology.
- Gemmerden, van E. [Ontwerp en sociale veiligheid](#) (Universiteit Leiden, 2006)
- Gezond In... (), Kennisdossier Sociale Omgeving
<https://www.gezondin.nu/?file=525&m=1507799969&action=file.download>
- Het CCV <https://hetccv.nl/onderwerpen/veiligheidsbeleving/>
- Handboek Veilig Ontwerp en Beheer (2008) <http://www.veilig-ontwerp-beheer.nl/maatregelen/handboek-veilig-ontwerp-en-beheer>
- Instituut Fysieke Veiligheid - Taak en invloed gemeente op fysieke en sociale veiligheid (2015)
<https://www.ifv.nl/kennisplein/Documents/20150916-ifv-factsheet-sociale-en-fysieke-veiligheid.pdf>
- Van der Aa, b. (2016): Rapportcijfer voor veiligheid in de buurt: bruikbaar voor beleid?
http://www.beleidsonderzoekonline.nl/tijdschrift/bs0/2016/3/BO_2213-3550_2016_000_003_001/fullscreen
- Van Noije, L. en Wittebrood, K. SCP, 2008: [Sociale Veiligheid Ontsleuteld](#).
- De Veiligheidsmonitor <http://www.veiligheidsmonitor.nl/>